Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi
Üzeyir Hacıbəyli adına Bakı Musiqi Akademiyası

Arif Əsədullayev

ƏHSƏN DADAŞOVUN RƏNGLƏRİ

Metodik vəsaiti

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ
ÜZEYİR HACIBƏYLİ ADINA BAKI MUSİQİ AKADEMİYASI

ARİF ƏSƏDULLAYEV

ƏHSƏN DADAŞOVUN RƏNGLƏRİ

Metodik vəsaiti

Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi
Elmi-Metodik Şurası «İncəsənət» bölməsinin
04.03.2011-ci il tarixli iclasının qərarı ilə təsdiq
edilmişdir (protokol № 6)

"ADİLOĞLU"
Bakı - 2011

Tərtib edən: **Arif Murtuza oğlu Əsədullayev**
Üzeyir Hacıbəyli adına Bakı Musiqi Akademiyasının professoru, sənətşünaslıq üzrə fəlsəfə doktoru

Redaktor: **Şəfiqə Alxas qızı Eyvazova**
Azərbaycan Milli Konservatoriyasının professoru, xalq artisti

Rəyçilər: **Oqtay Məmmədağa oğlu Rəcəbov,**
Rusiya Pedaqoji və Sosioloji Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü, pedaqoji elmlər doktoru, əməkdar müəllim, bəstəkar

Ağa Səlim Sahib oğlu Abdullayev
Azərbaycan Milli Konservatoriyasının professoru, xalq artisti

Vamiq Məmmədəli oğlu Məmmədəliyev
Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universitetinin «Musiqi sənəti» fakültəsinin dekanı, dosent, əməkdar artist.

Aslan Kazım oğlu Məmmədov
Üzeyir Hacıbəyli adına Bakı Musiqi Akademiyasının «Azərbaycan xalq musiqisinin tarixi və nəzəriyyəsi» kafedrasının baş müəllimi, sənətşünaslıq üzrə fəlsəfə doktoru

Hörmətli müəllimim
Əhsən Dadaşovun
anadan olmasının 90 illiyinə ithaf edirəm

Arif Murtuza oğlu Əsədullayev
«Əhsən Dadaşovun rəngləri» metodik vəsaiti. Bakı, «Adiloğlu» nəşriyyatı, 2011, 30 səh.

4722110018 / 121 – 2011 qrifli nəşr

© A. ƏSƏDULLAYEV 2011

Müəllifdən

Azərbaycan xalq musiqisini qoruyub gələcək nəsillər üçün ən azı olduğu kimi saxlamaq hər bir vətəndaşın mütləq borcudur. Xüsusən xalq musiqi ifaçıları, elm xadimləri bu müqəddəs işin öhtəsindən layiqincə gəlməlidirlər.

Azərbaycanda peşəkar musiqi təhsilinin banisi, görkəmli bəstəkar və elm xadimi Üzeyir Hacıbəylinin ideyalarından Azərbaycanın bərəkətli torpağı, pak suyu və səfalı havası kimi qidalanan xalq musiqisi ifaçıları bu müqəddəs varlığın ruhu qarşısında vicdanla çalışırlar. Ölkəmizdə tələb olunan münbit şəraitin yaradılmasına xidmət və qayğısını əsirgəməyən, Ulu öndərimiz Heydər Əliyevin ideyalarını layiqincə davam və inkişaf etdirən respublikamızın prezidenti, Cənab İlham Heydər oğlu Əliyevin, eləcə də Azərbaycanın birinci xanımı, Millət Vəkili, Heydər Əliyev fondunun prezidenti, YUNESKO və İSESKO-nun xoşməramlı səfiri Mehriban xanım Əliyevanın rolu və əməyi danılmazdır. Bakı şəhərində «Muğam mərkəzinin» yaradılması və musiqiçilərin istifadəsinə verilməsi nəinki xalqımızın, hətta Azərbaycanı ziyarətə gələn bütün dünya musiqi ictimaiyyətinin sevincinə səbəb olmuşdur. Heydər Əliyev Fondunun təşəbbüsü və təşkilatçılığı ilə ölkəmizdə keçirilən muğam müsabiqələri, «Muğam» ifaçılarının I və II beynəlxalq müsabiqəsi xalqların və millətlərin qan yaddaşına yazılan milli mədəniyyətimizin tarixidir.

Azərbaycan muğamlarının, təsnif və rənglərinin çox kamil və istedadlı davamçısı olan, respublikamızın əməkdar artisti, yaradıcılıq eşqi ilə yüksək ifaçılıq zövqünün sintezini peşəkarlıqla yaradan mahir tar ifaçısı Əhsən Dadaşovun (1924-1976) yazdığı musiqi nümunələri (muğam rəngləri) bəstəkar və musiqişünaslarımız üçün çox qiymətli istinad mənbəyidir. Xalq musiqisi ifaçıları (əsasən muğam ifaçıları) Əhsən Dadaşovun yaratdığı bu musiqi parçalarından daim istifadə edirlər.

Respublikamızda muğam ifaçılığı, muğam elmi inkişaf etdikcə Əhsən müəllimin yazdığı bu muğam rənglərinin dəyəri, tutduğu mövqe həmişə yüksək qiymətləndiriləcəkdir.

Mən altı ilə yaxın Əhsən Dadaşovun yaratdığı və rəhbərlik etdiyi xalq çalğı alətləri ansamblında kamança ifaçısı olaraq çalışmışam. 35 ilə yaxındır ki, Əhsən Dadaşovun adını əbədiləşdirən «Xatirə» xalq çalğı alətləri ansamblında (rəhbəri xalq artisti Adil Bağırovdur) solist kimi çalışıram. İstər Əhsən müəllimin sağlığında, istərsə də «Xatirə» xalq çalğı alətləri ansamblının tərkibində dəfələrlə bu rənglərin ifaçısı olmuşam.

Əhsən Dadaşovun bəstələdiyi bu muğam rənglərini nota salmaqla əbədiləşdirərək, mənim əziz və müqəddəs müəllimimə olan pak məhəbbətimin təzahürü, vətəndaşlıq borcudur.

Onu da qeyd etməliyəm ki, «Şur» və «Segah» rənglərini görkəmli müğənnimiz, xalq artisti mərhum İslam Rzayev təsnif kimi ifa etmişdir və bu gün də bir çox xanəndələrimiz bu təsnifləri ifa edirlər.

İlk dəfə segah təsnifini xalq artisti, professor Ramiz Zöhrabov nota salmışdır. (Рамиз Зохрабов, Азербайджанские Теснифы, с.150, Москва – Всесоюзное издательство «Советский композитор» - 1983)

Azərbaycan bəstəkalıq məktəbinin görkəmli nümayəndəsi, xalq artisti, professor Səid Rüstəmovun «Rənglər məcmüəsi» I dəftər və «Rənglər məcmuəsi» II dəftərindən sonra Əhsən Dadaşovun bəstələdiyi və tərəfimizdən nota alınan «Əhsən Dadaşovun rəngləri» metodik vəsaiti, bəstəkar və musiqişünaslar, eləcə də xalq musiqisi ifaçıları üçün nəzərdə tutulmuşdur.

Qeyd etməliyəm ki, bu rənglər səsləndirdikləri tonallıqlarda (fortepiano üçün) nota salınmışdır.

Arif Əsədullayev
Üz. Hacıbəyli adına Bakı Musiqi Akademiyasının
Professoru, sənətşünaslıq üzrə fəlsəfə doktoru

Rast rəngi (giriş)

solo f-no

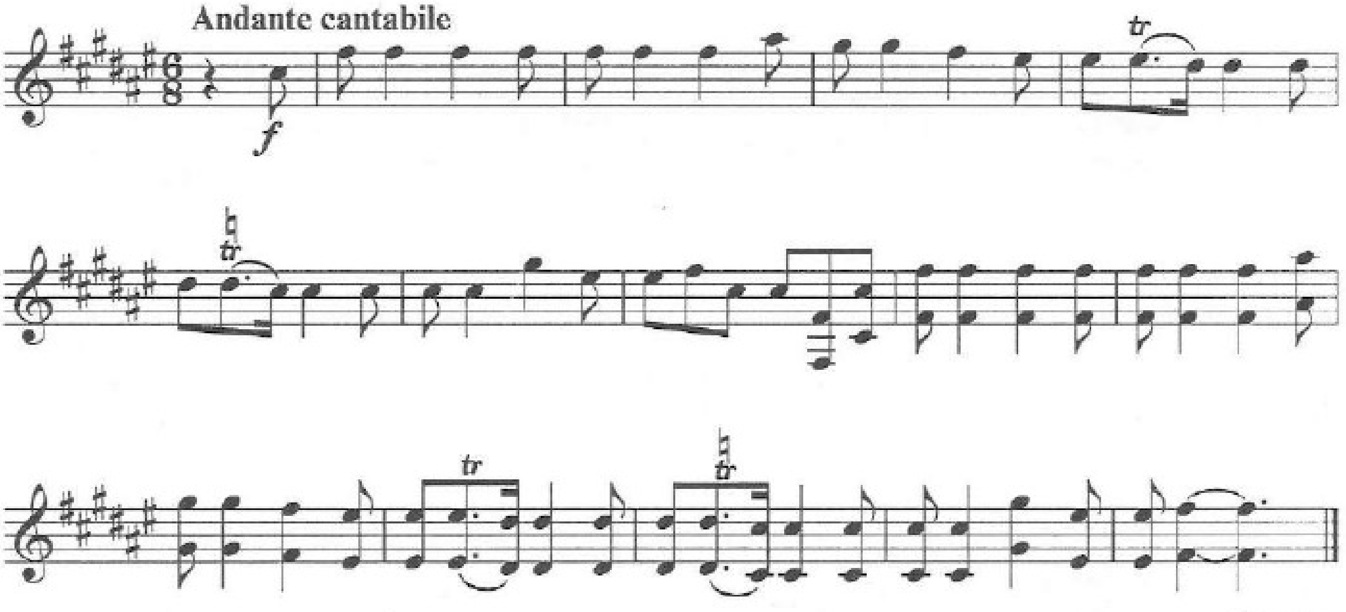

attacca

Rast rəngi
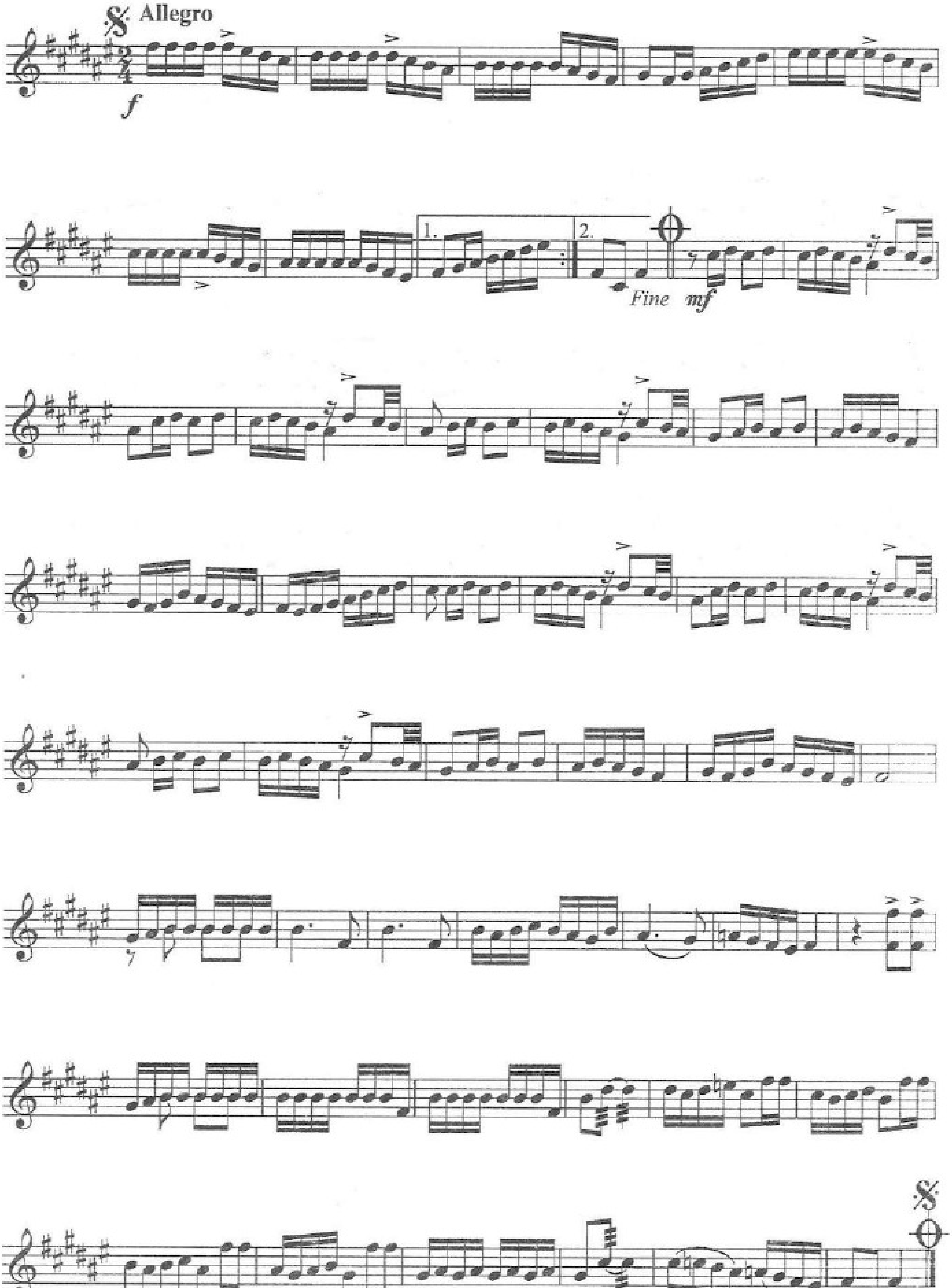
Vilayəti -dilkəş rəngi
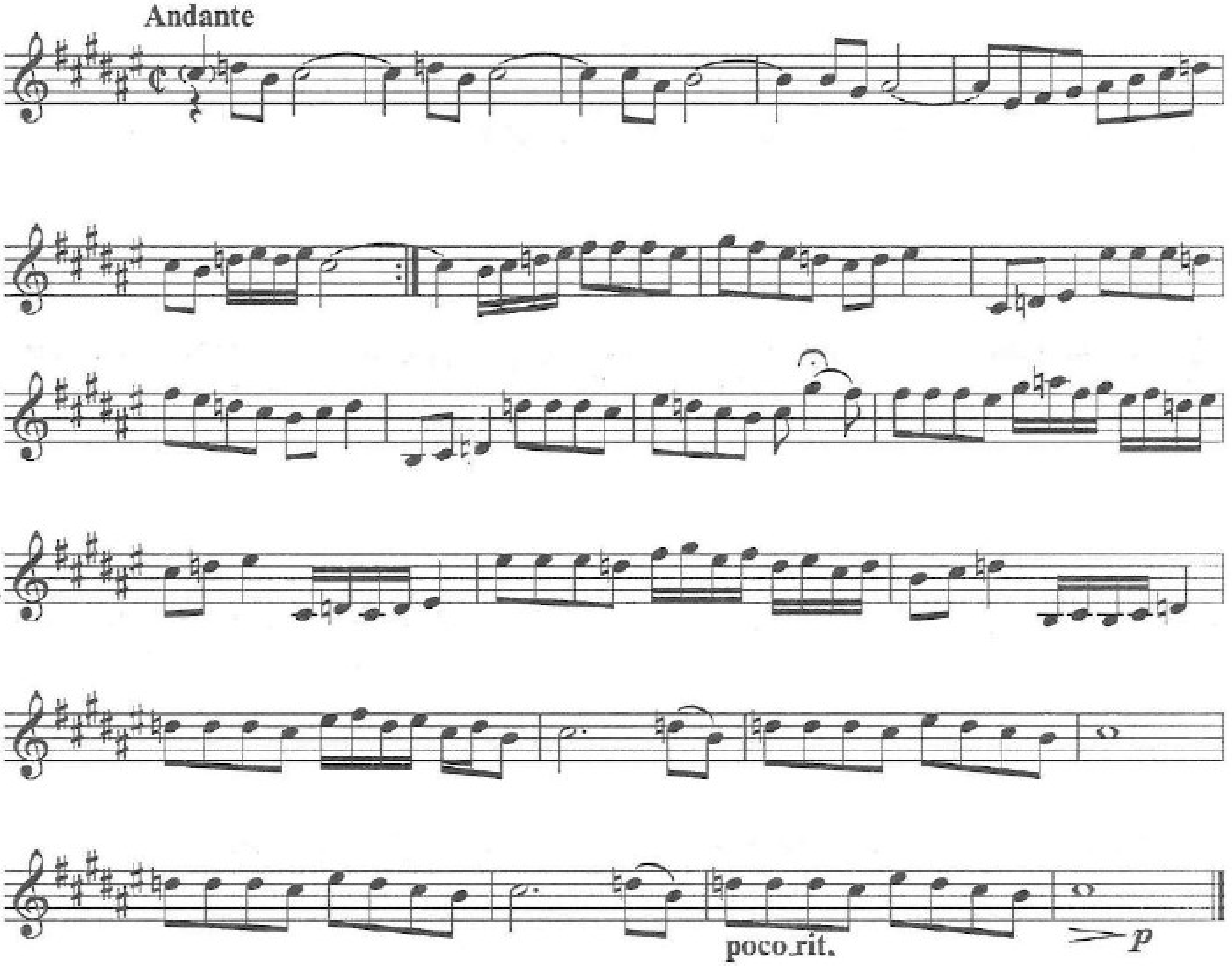
Vilayəti -dilkəş rəngi-(kürdü)
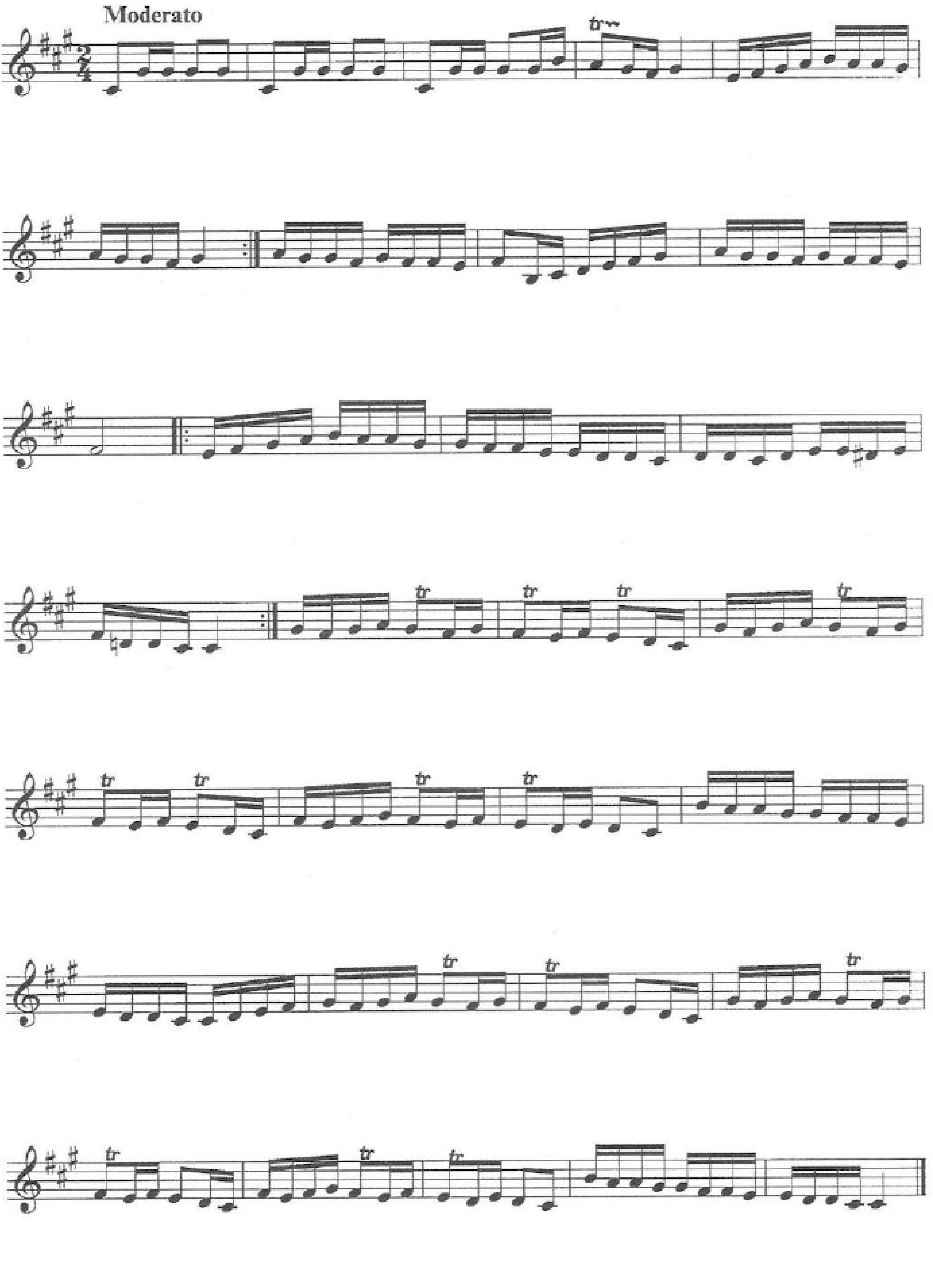
Şur rəngi
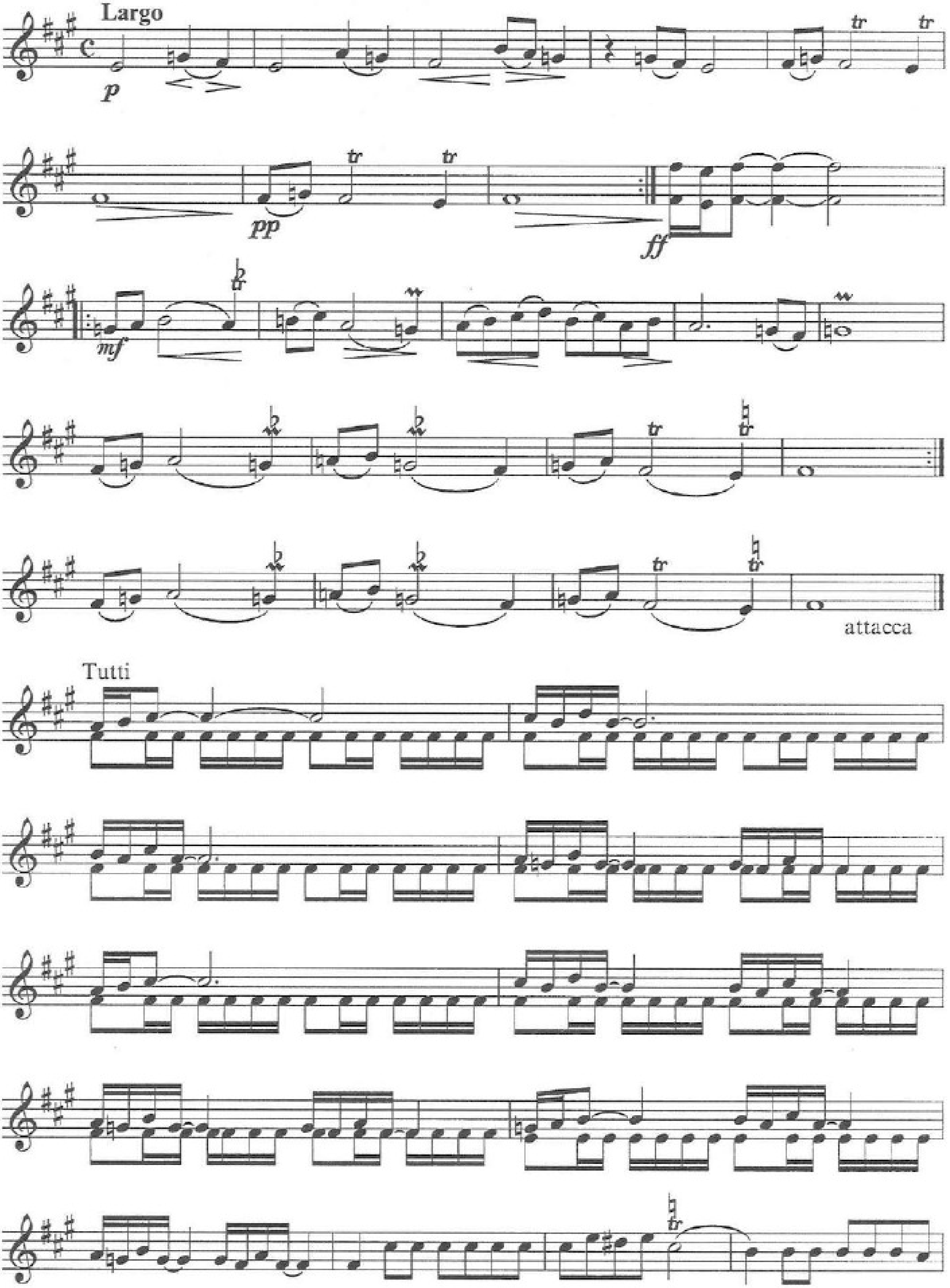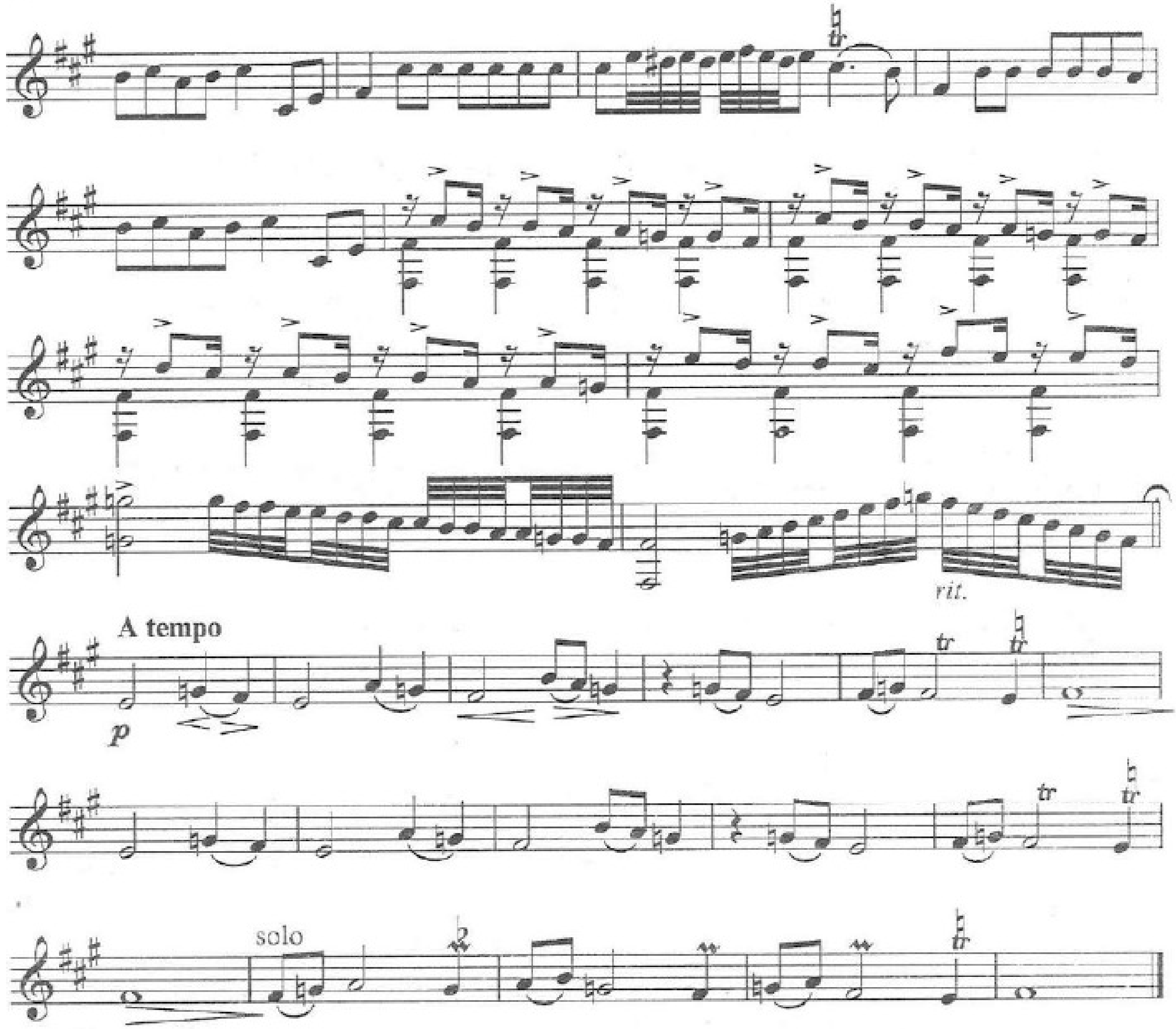
rit.
A tempo
p
tr
solo

Rəhab rəngi
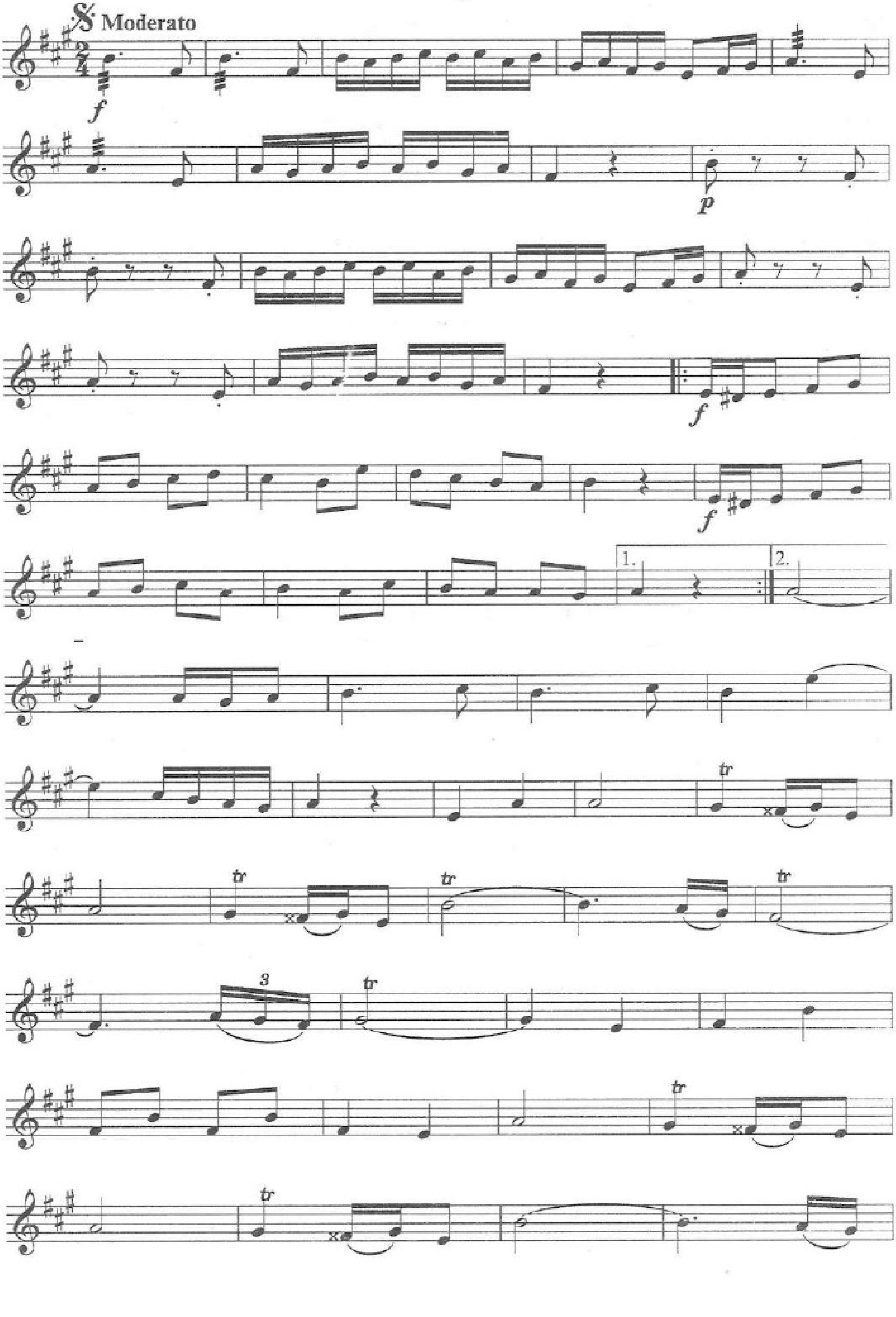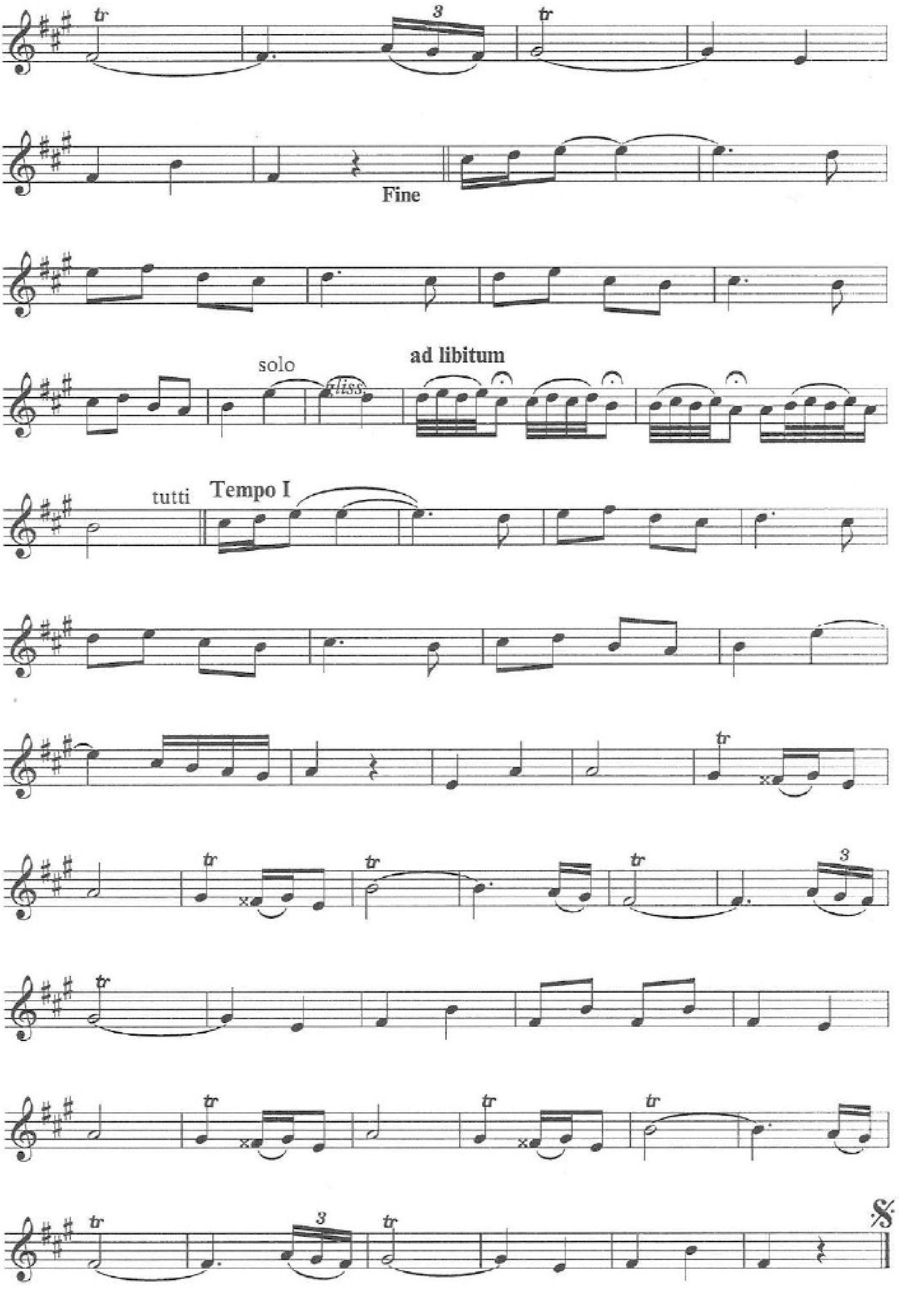
tr
3
Fine
solo
gliss.
ad libitum
tutti
Tempo I

Segah rəngi-1

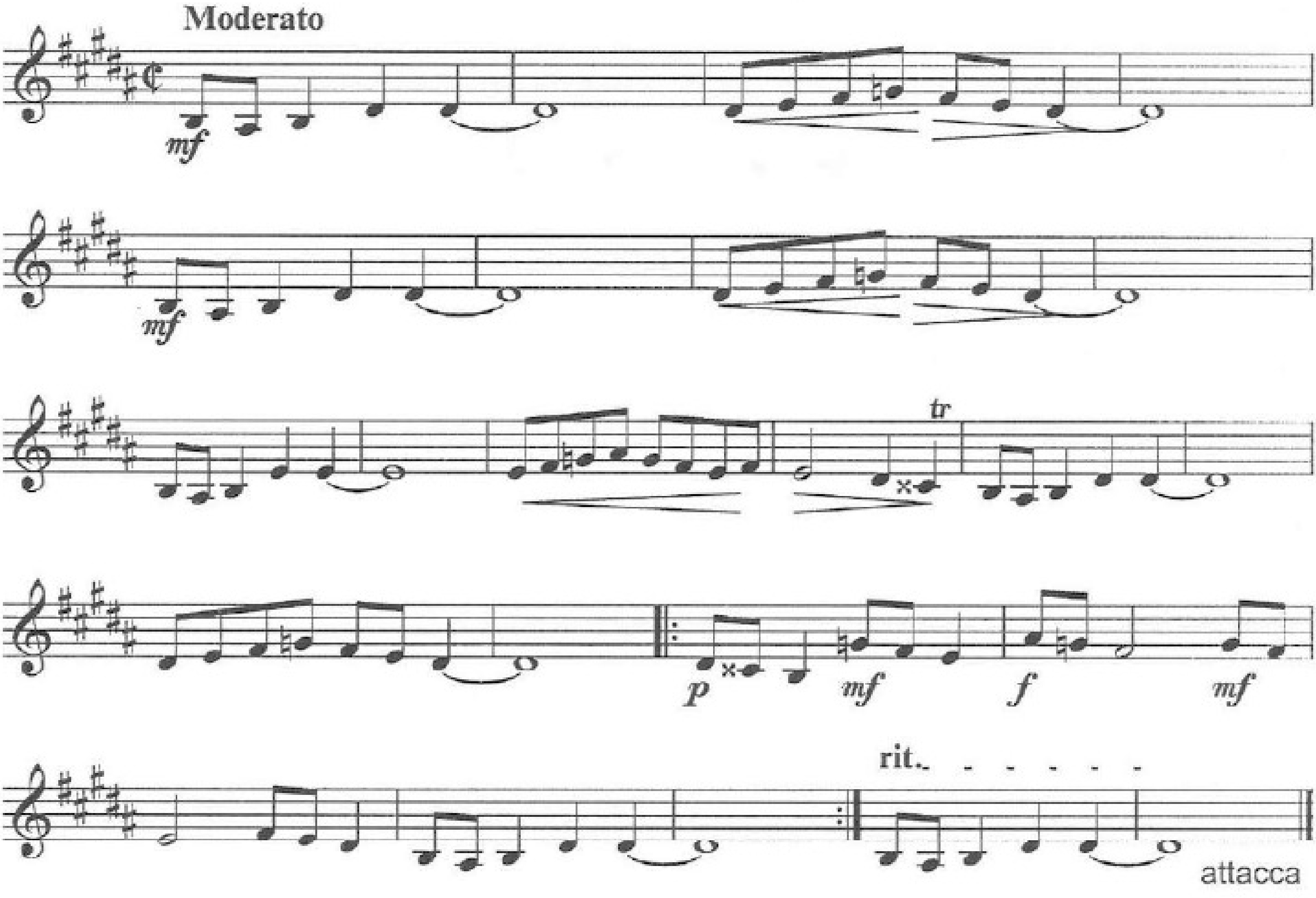

Segah rəngi - 2
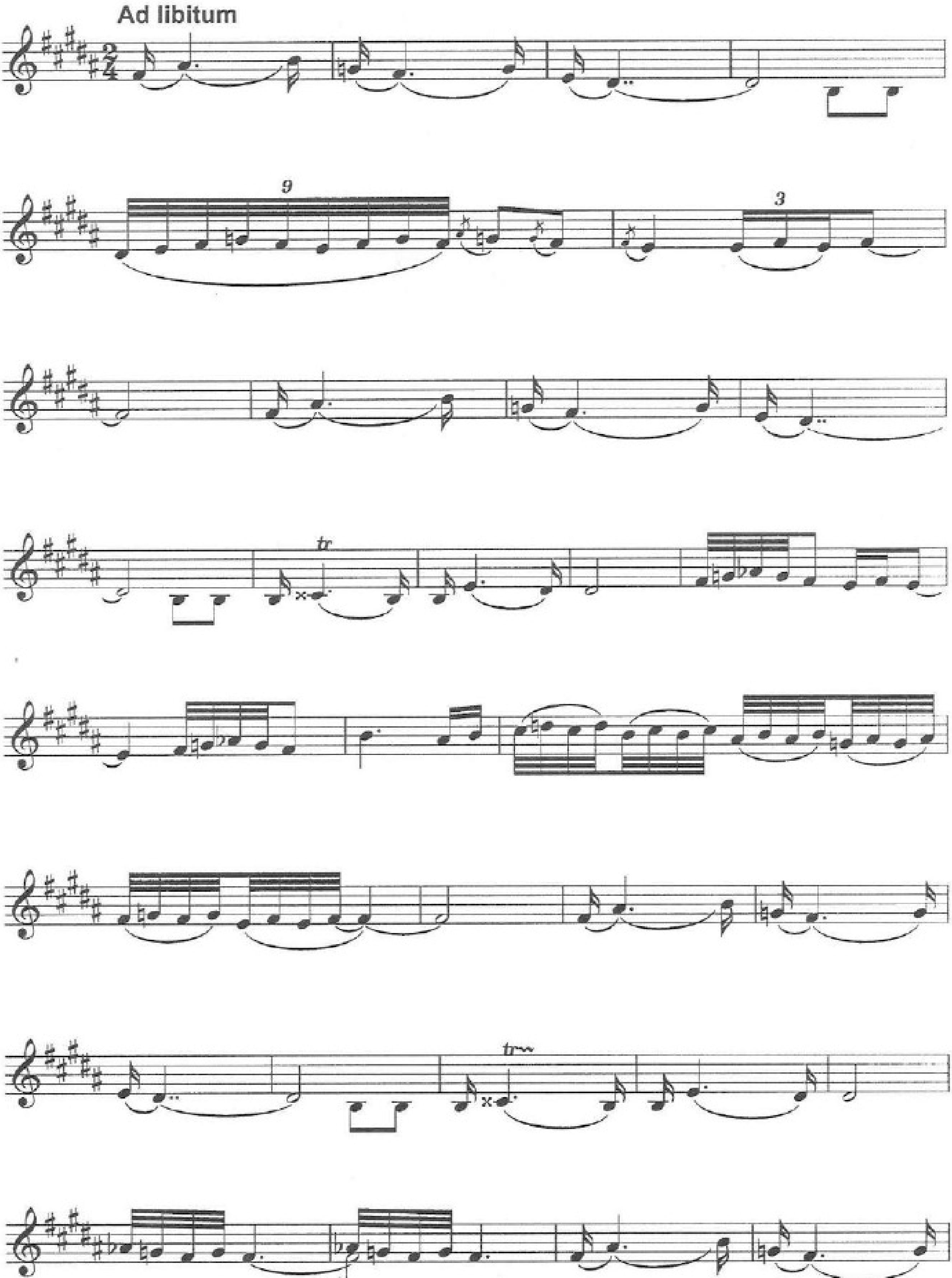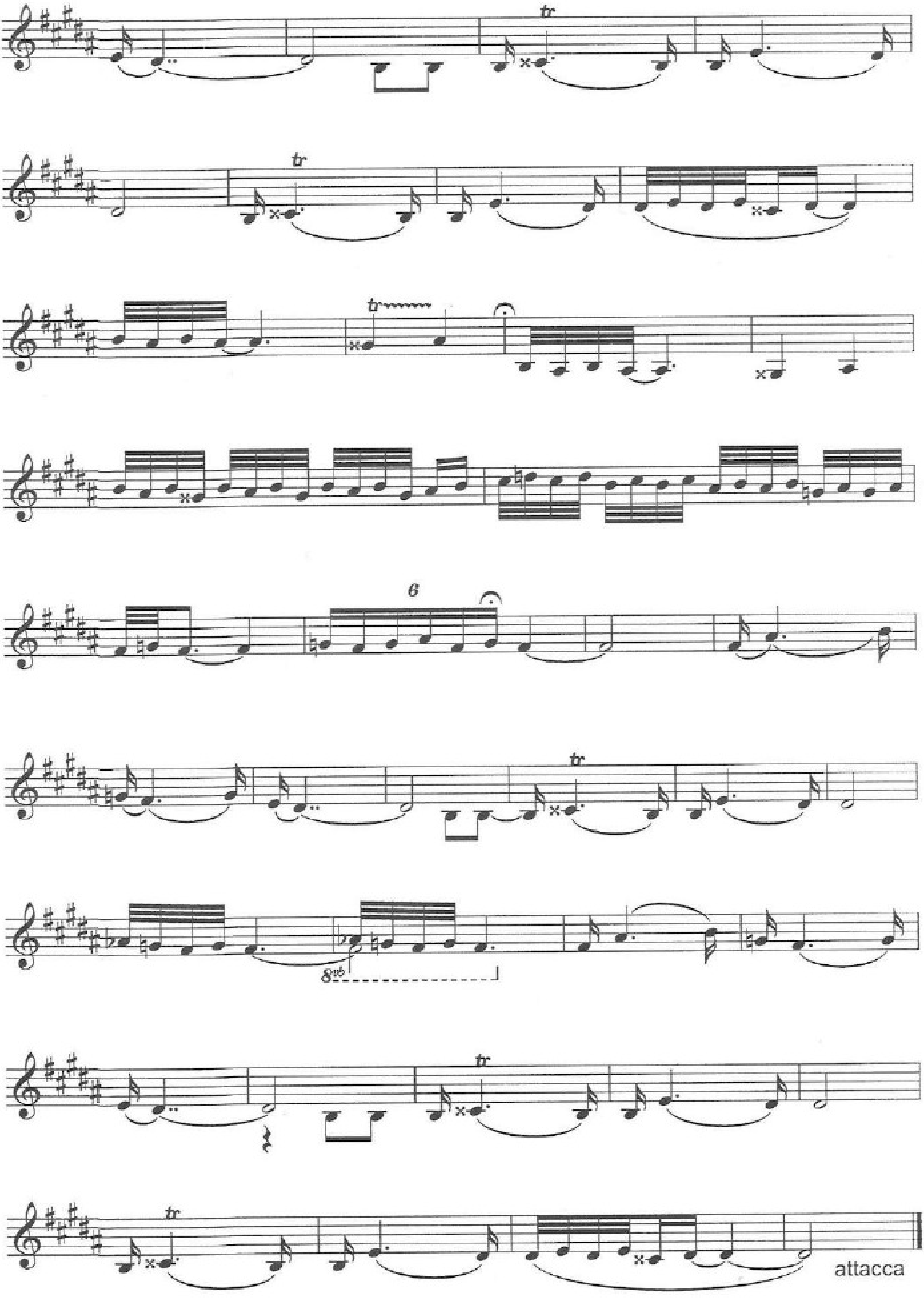
tr
tr
tr
6
tr
8vb
tr
tr
attacca

Segah rəngi - 3
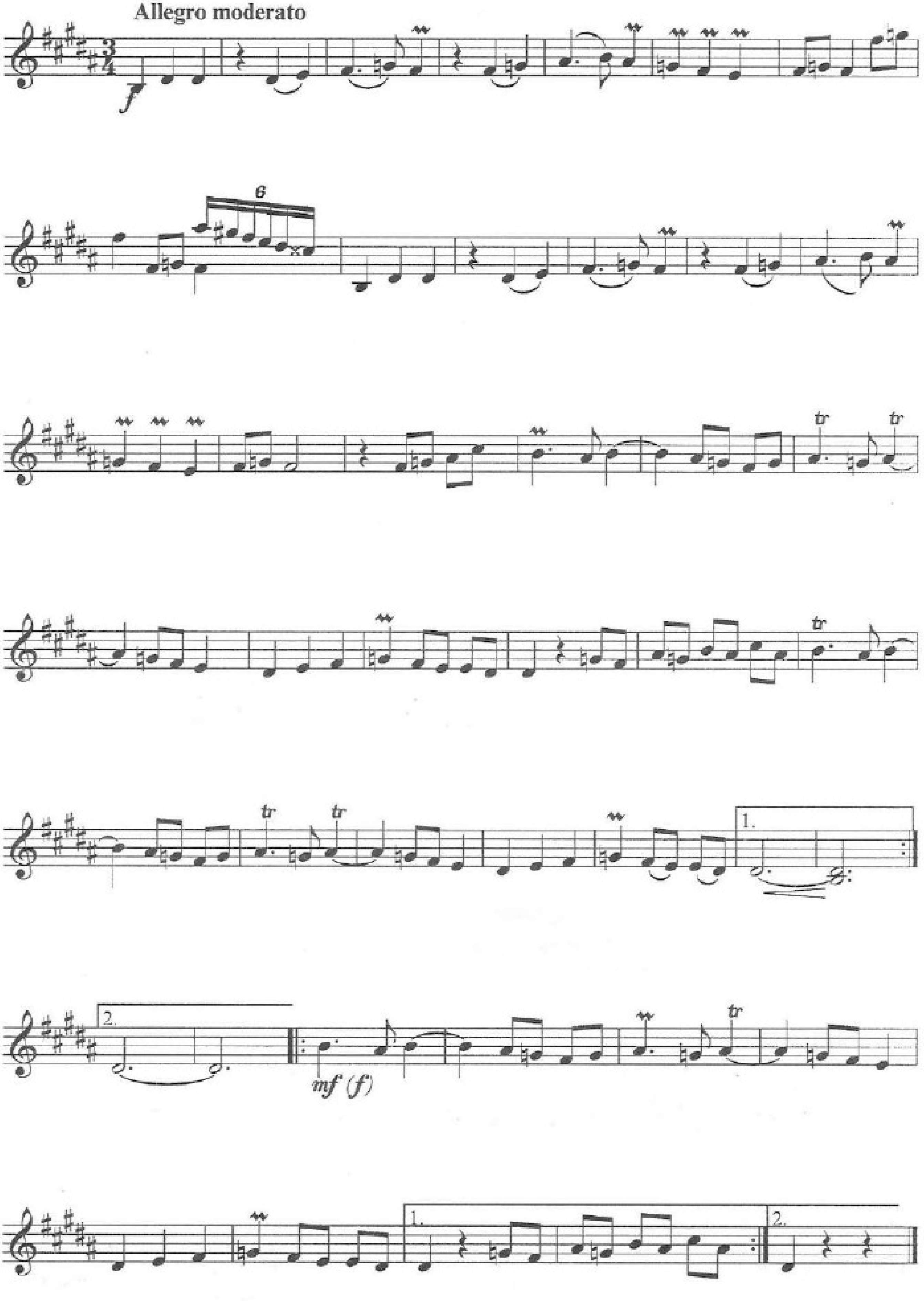
Segah rəngi - 4
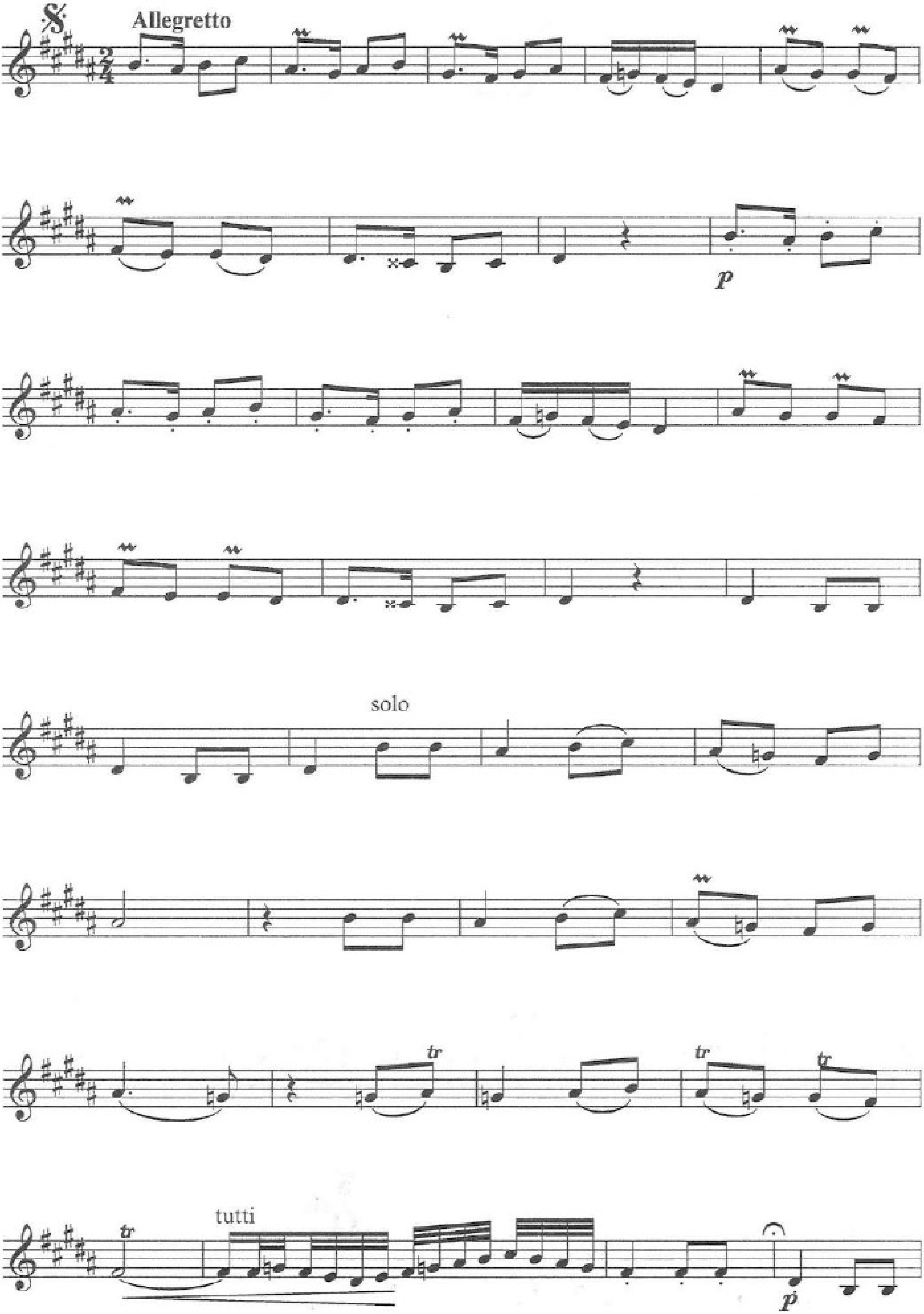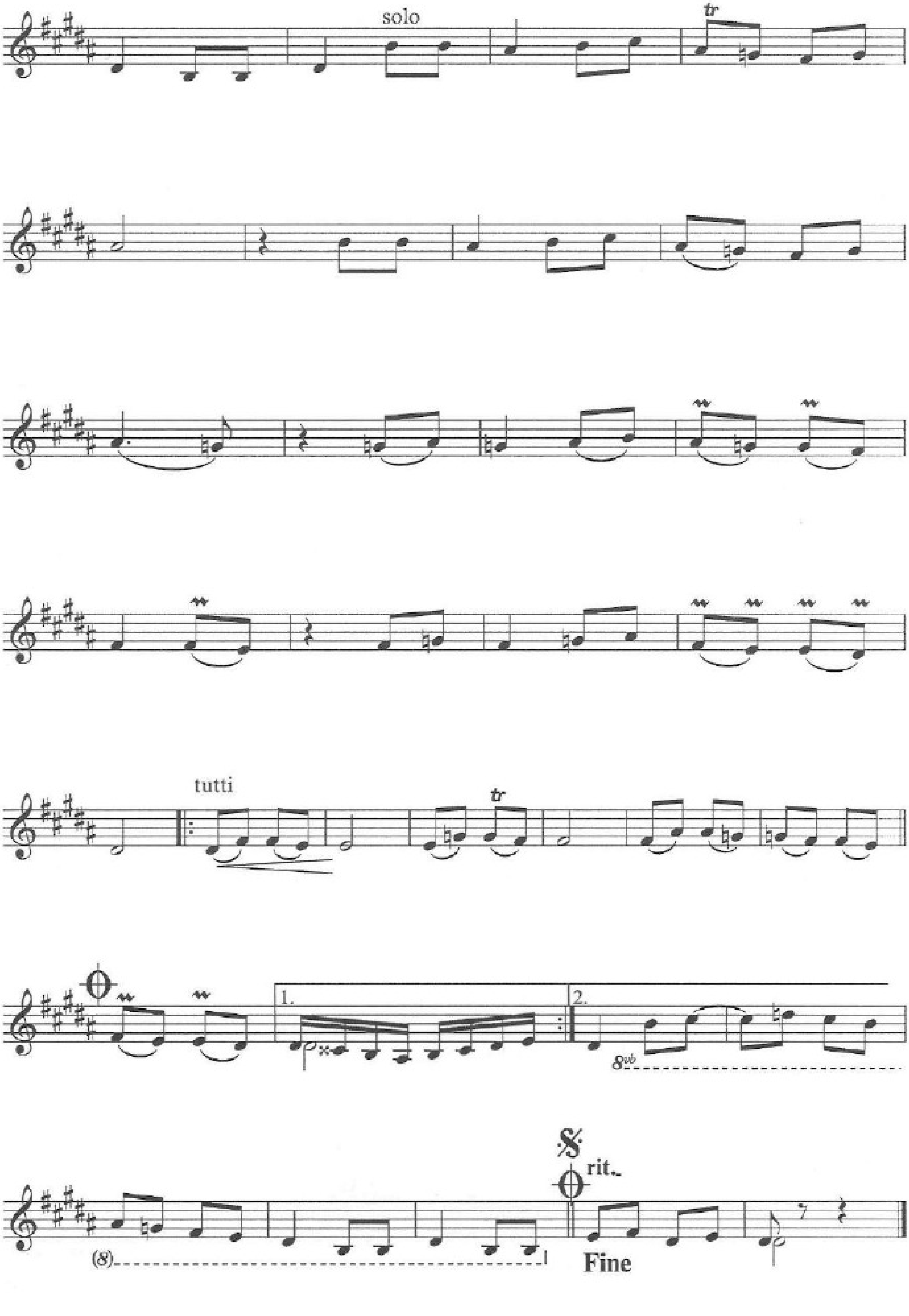
solo
tr
tutti
tr
1.
2.
8vb
(8)
rit.
Fine

Zabul rəngi
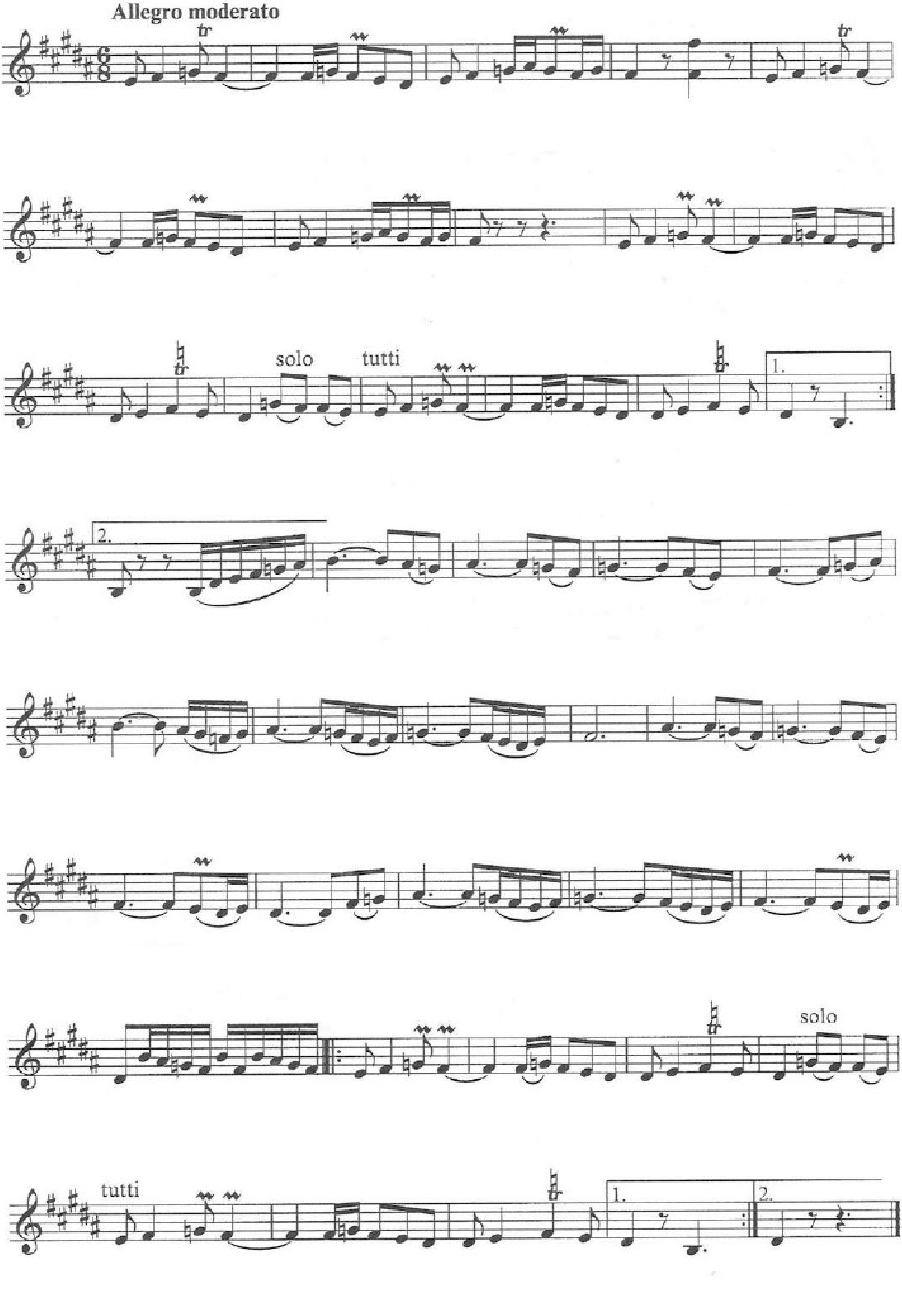
Çahargah rəngi (giriş) -1
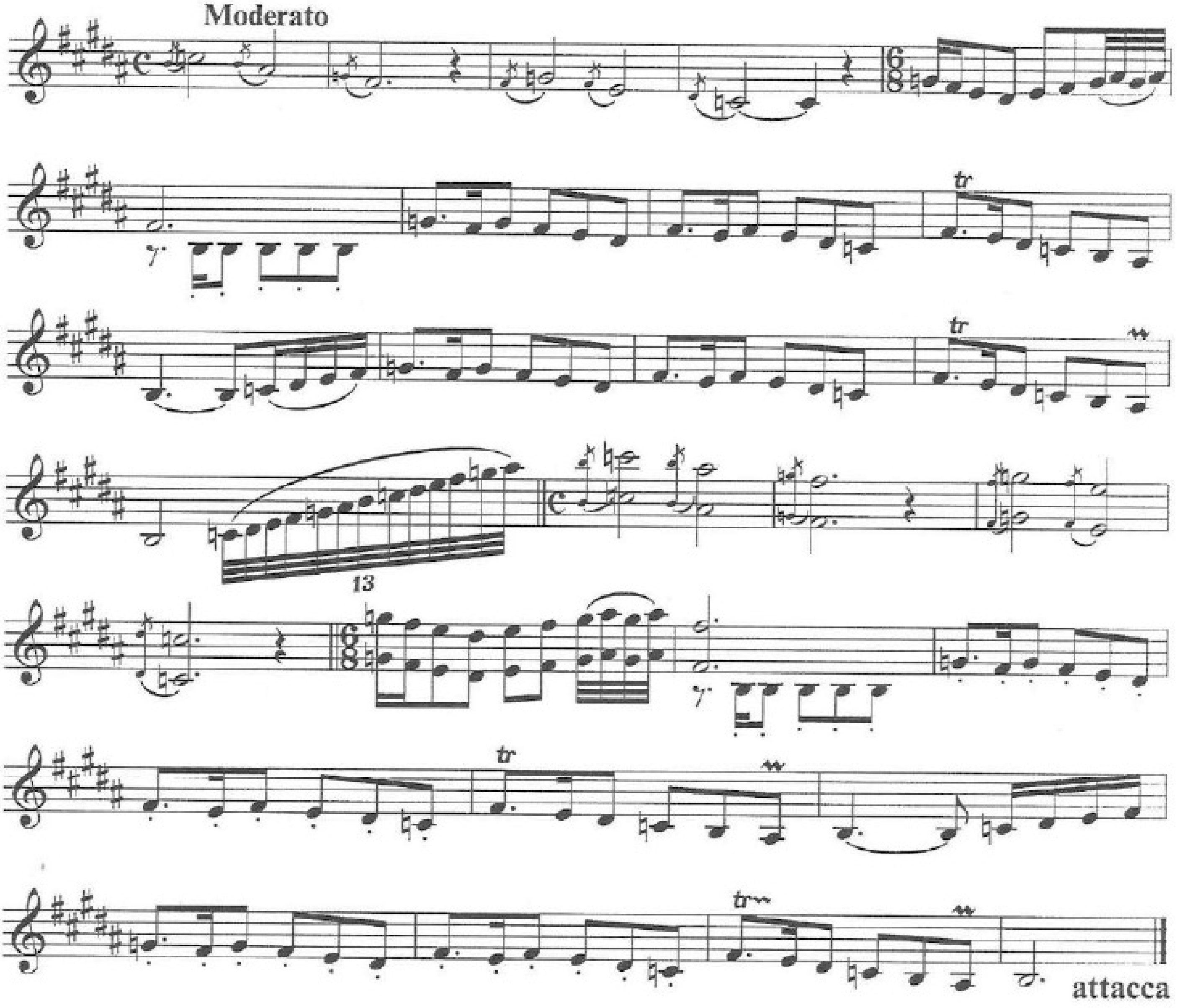
Çahargah rəngi -2
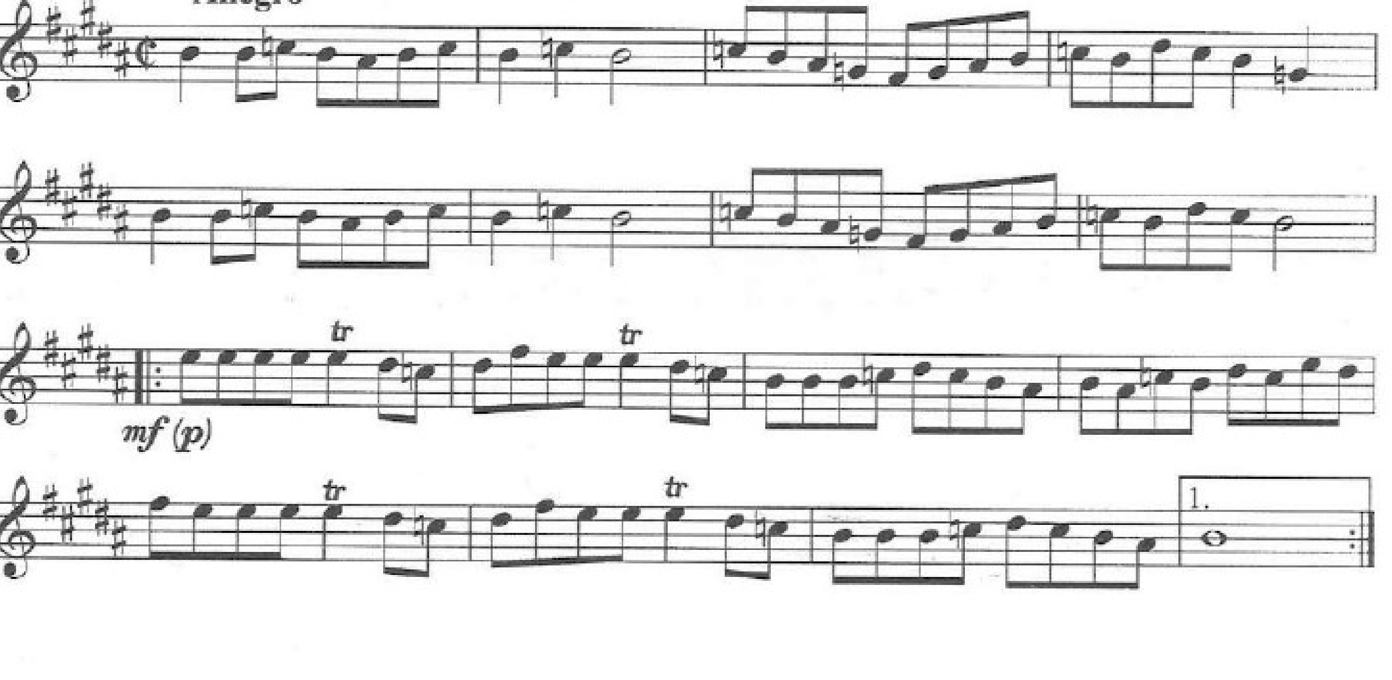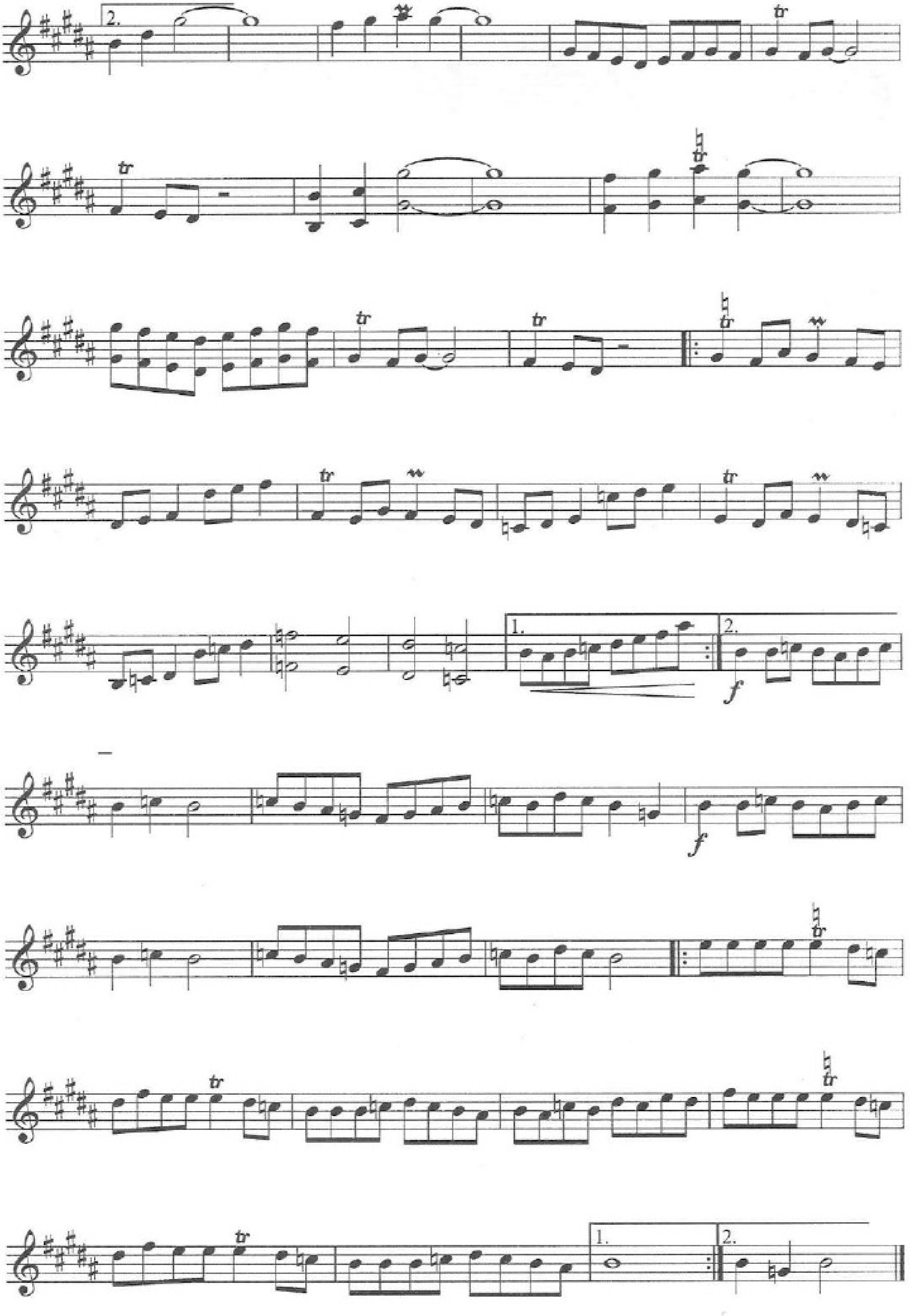
2.
tr
1.
2.
f
f
tr
1.
2.

Çahargah rəngi-3
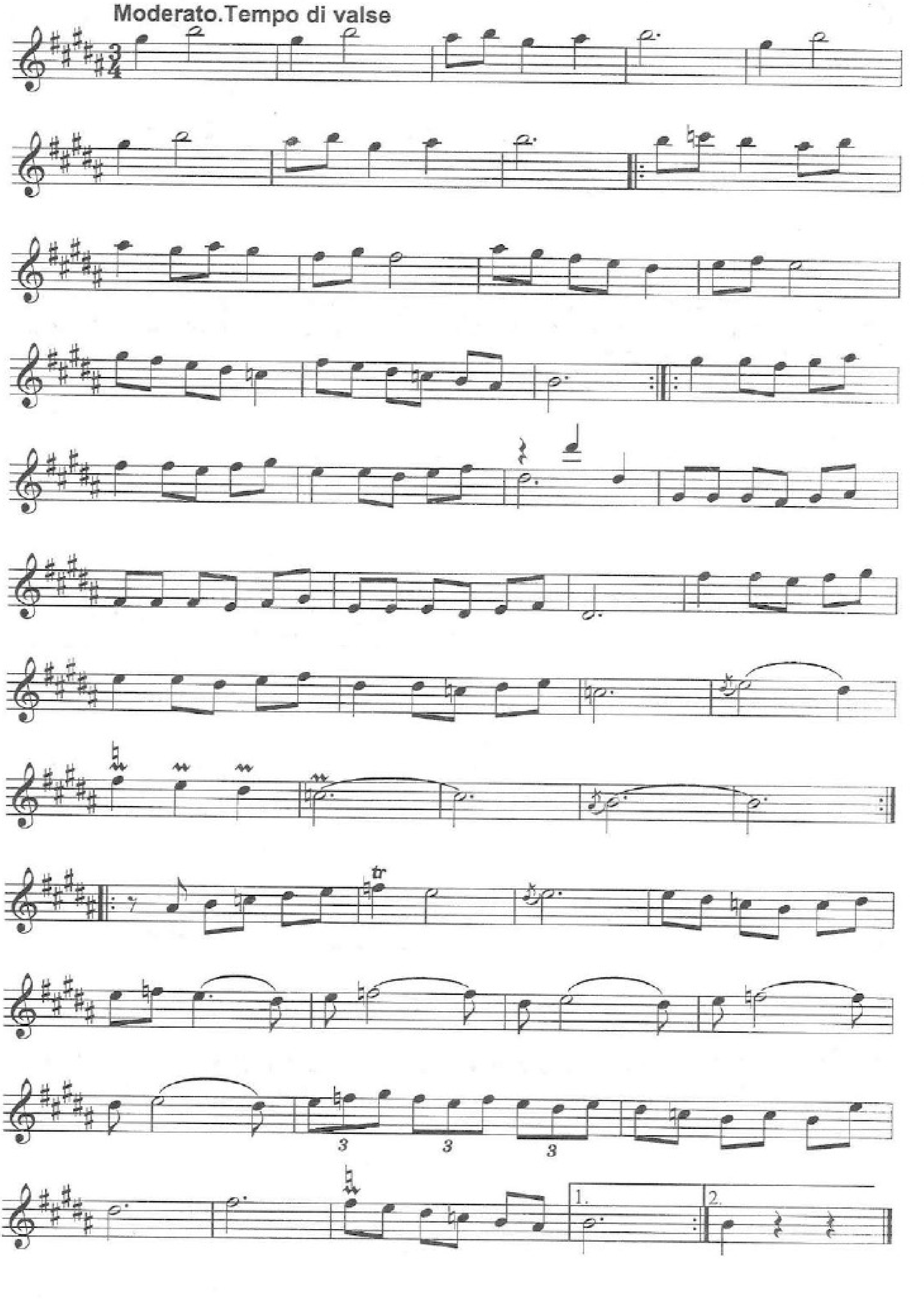
Bayatı Şiraz rəngi
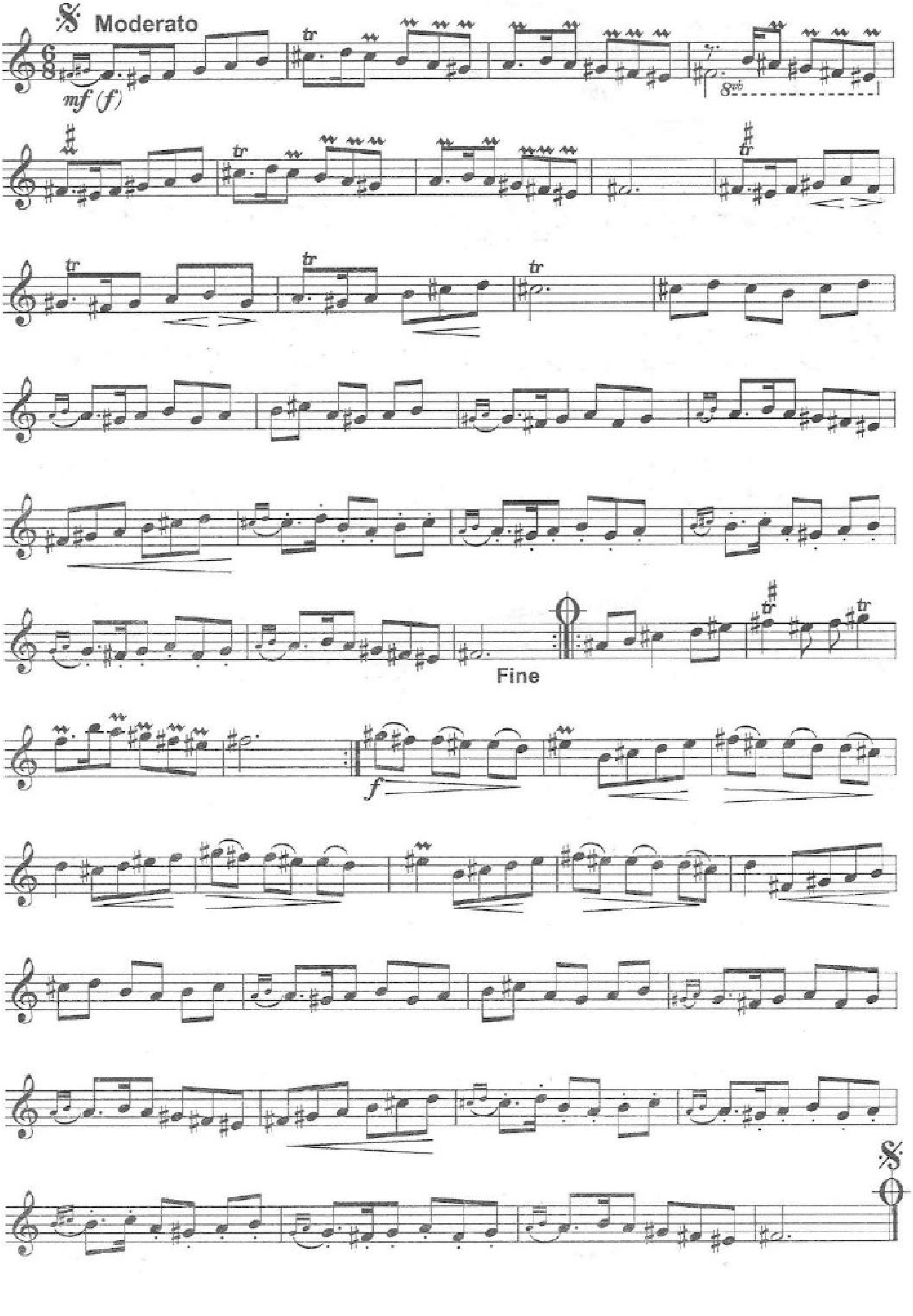
Şüştər rəngi-1
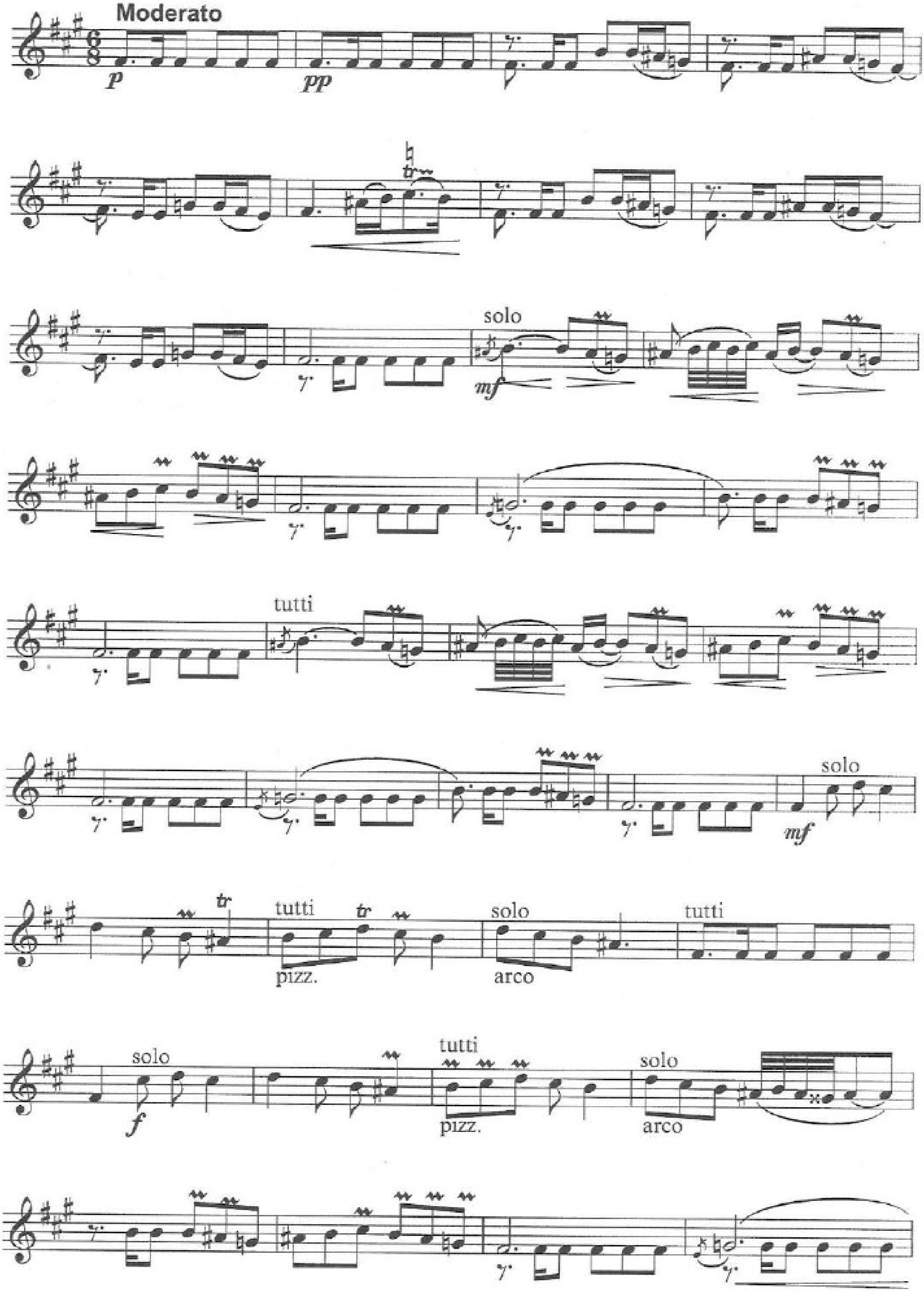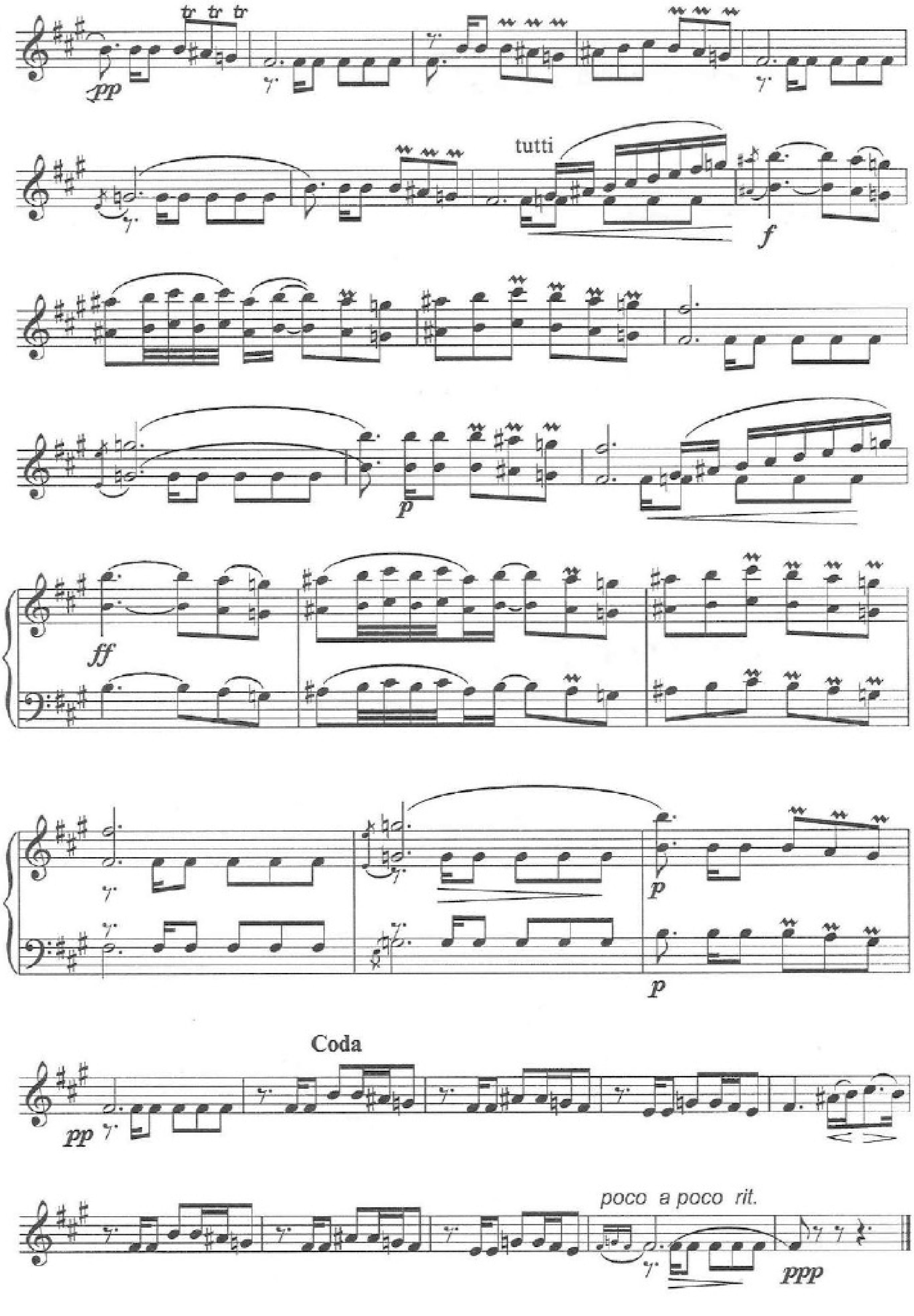
pp
tutti
f
p
ff
p
p
Coda
pp
poco a poco rit.
ppp

Şüştər rəngi-2
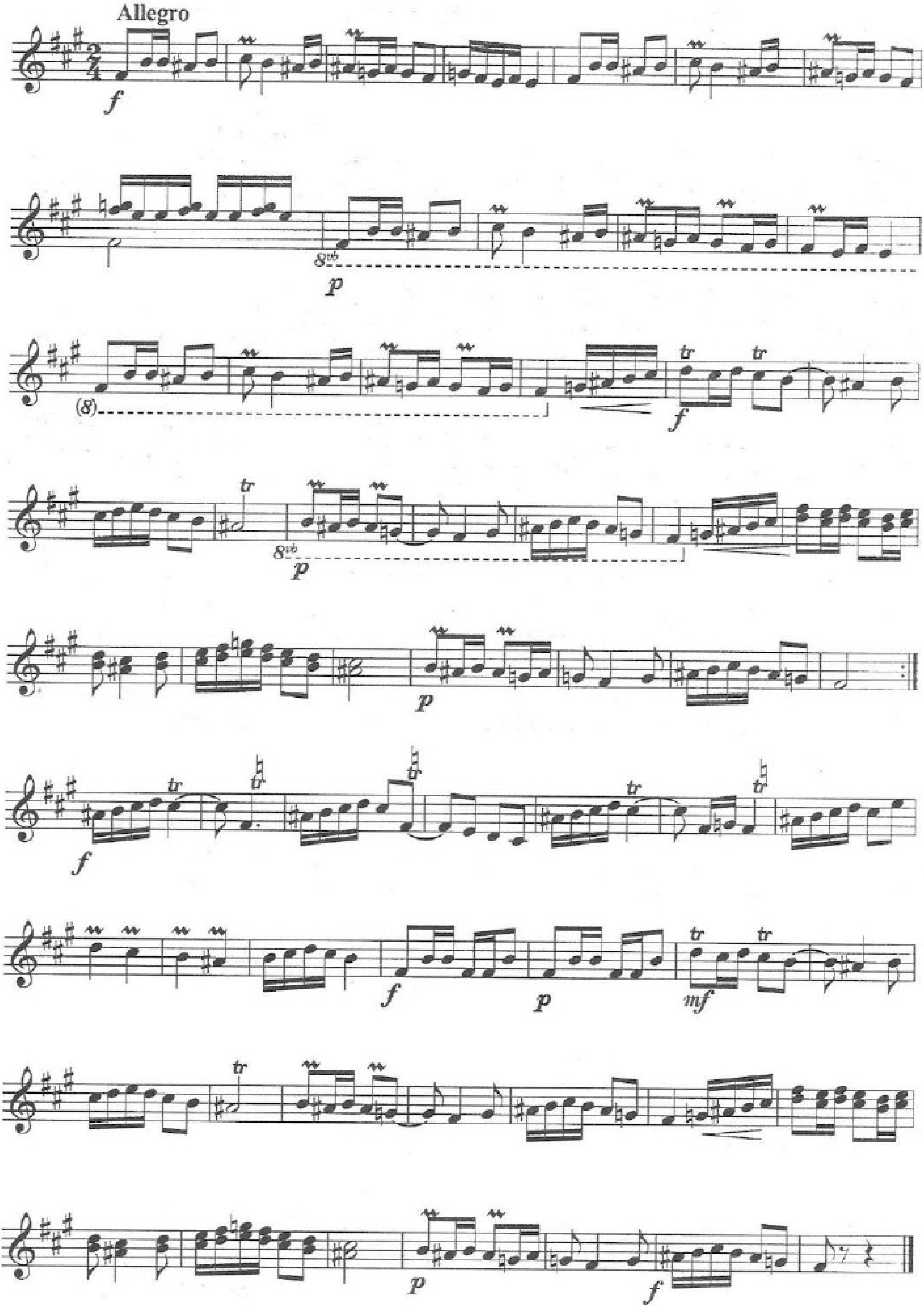
Şüştər rəngi-3
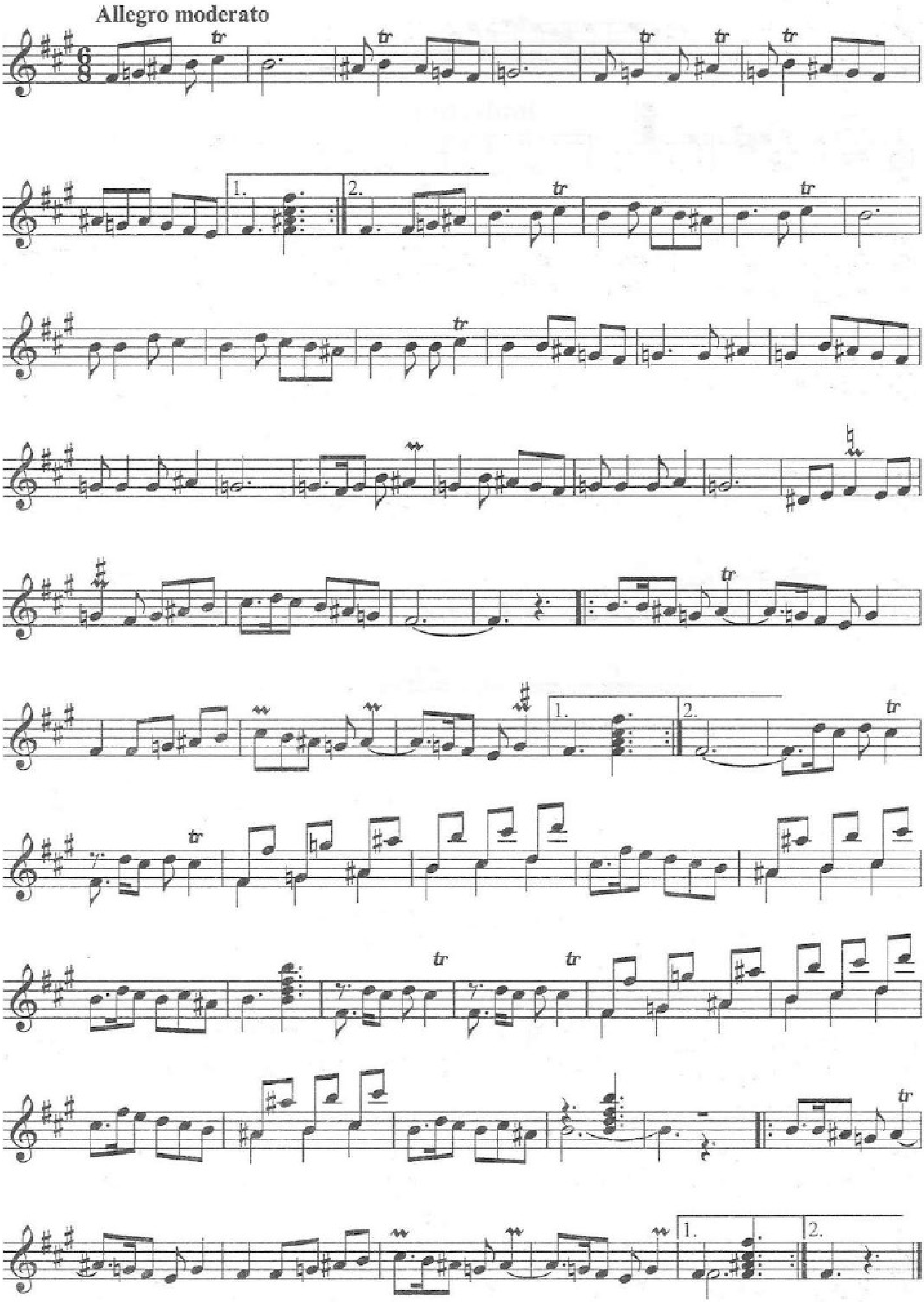
Hümayun rəngi
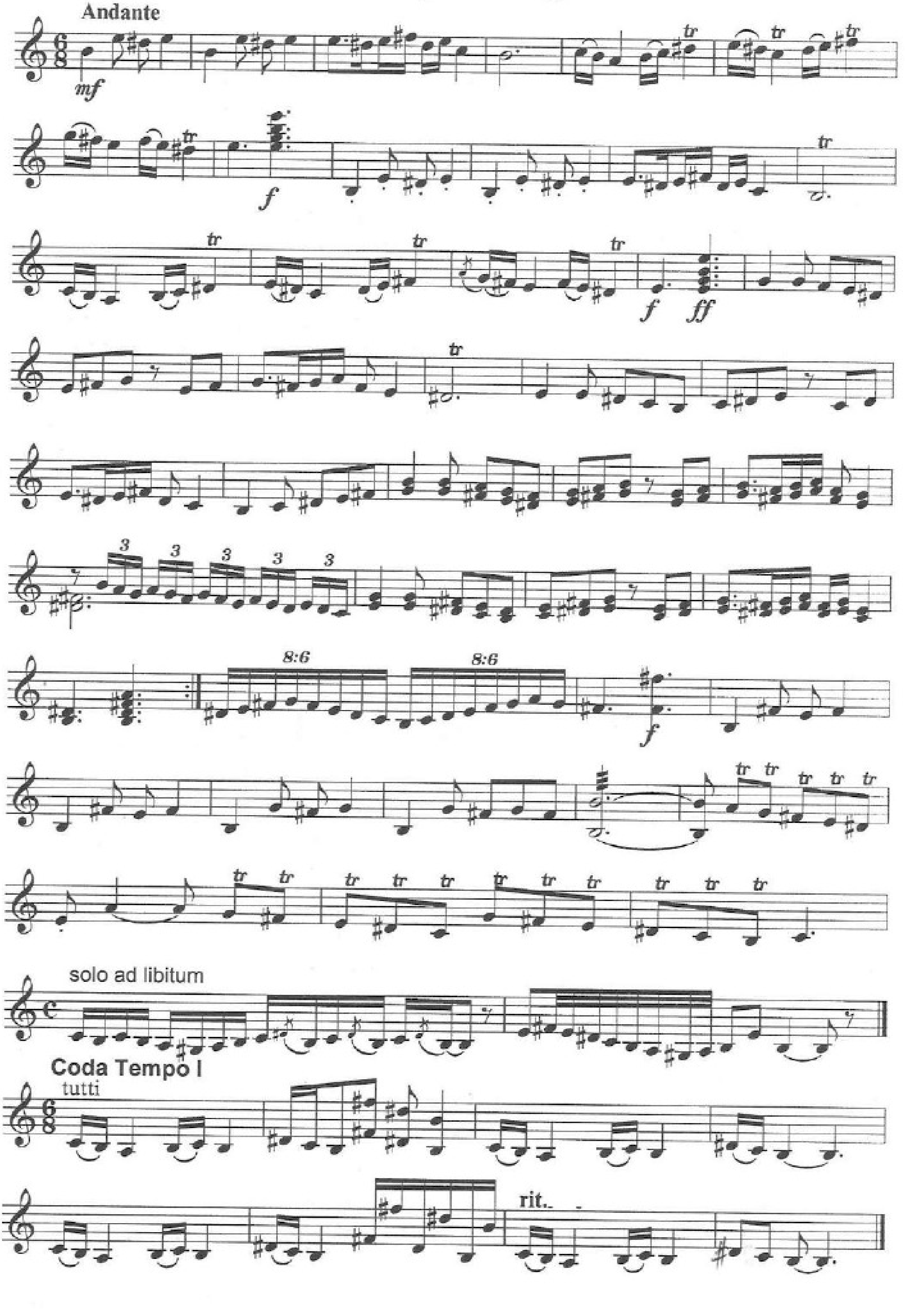
Mündəricat:

Müəllifdən 3
Rast rəngi (giriş) 5
Rast rəngi 6
Vilayəti-dilkəş rəngi 7
Vilayəti-dilkəş rəngi (kürdü) 8
Şur rəngi 9
Rəhab rəngi 11
Segah rəngi-1 13
Segah rəngi-2 14
Segah rəngi-3 16
Segah rəngi-4 17
Zabul rəngi 19
Çahargah rəngi (giriş)-1 20
Çahargah rəngi-2 20
Çahargah rəngi-3 22
Bayatı Şiraz rəngi 23
Şüştər rəngi-1 24
Şüştər rəngi-2 26
Şüştər rəngi-3 27
Hümayun rəngi 28
Mündəricat 29

ARİF ƏSƏDULLAYEV

ƏHSƏN DADAŞOVUN RƏNGLƏRİ

Metodik vəsaiti

Not qrafikası: Yavər Sərdar oğlu Nemətli

Dizayner: *Rafael QASIMOV*

Çapa imzalanmışdır: 06.04.2011
Kağız formatı: 60x84 1/8
H/n həcmi: 3,75 ç.v.
Sifariş: 58
Sayı: 200

Kitab «ADİLOĞLU» nəşriyyatında
nəşrə hazırlanmış və ofset üsulu ilə çap edilmişdir.
Ünvan: Bakı şəh., Şərifzadə küç., 202
Tel.: 418 68 25, 433 00 43; (050) 593 27 77
Web: www.adiloglu.az;
E-mail: adiloglu2000@gmail.com

Arif Murtuza oğlu Əsədullayev

1949-cu il yanvar ayının 17-də Bakının Buzovna qəsəbəsində, ziyalı ailəsində anadan olmuşdur.

A.Əsədullayev ilk musiqi təhsilini 10 saylı Maştağa musiqi məktəbində almışdır.

A.Əsədullayev 1966-cı ildə Asəf Zeynallı adina Bakı orta ixtisas musiqi məktəbinin, xalq çalğı alətləri şöbəsinin kamança sinfinə daxil olur və 1970-ci ildə fərqlənmə diplomu ilə, 1970-ci ildə Üzeyir Hacıbəyli adına Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasının xalq musiqisi kafedrasının kamança sinfinə daxil olur və 1975-ci ildə ali məktəbi müvəffəqiyyətlə bitirir.

1963-cü ildən ifaçılıqla məşğul olmağa başlayan A.Əsədullayev 1969-cu ilə kimi M.Maqomayev adına Azərbaycan Dövlət Filarmoniyasında, 1969-cu ildən sonra isə əməkdar artist Əhsən Dadaşovun rəhbərlik etdiyi x.ç.a. ansamblında solist kimi fəaliyyət göstərmişdir.

Azərbaycan xalq musiqisinin təbliğatçısı və layiqincə tərənnümçüsü olan istedadlı kamança ustası Arif Əsədullayev dünyanın 20-dən artıq ölkəsində Azərbaycan xalq musiqisi ifaçısı adını şərəflə qorumuşdur.

A.Əsədullayev "Muğam-68" respublika müsabiqəsində müşayətçi kimi iştirak etmiş, 1983-cü ildə Fransada keçirilən XXVI beynəlxalq folklor festivalının, 1984-cü ildə Avstriyada keçirilən beynəlxalq folklor festivalının və 1985-ci ildə Moskvada keçirilən tələbə və gənclərin XII ümumdünya festivalının iştirakçısı və diplomantı olmuşdur.

A.Əsədullayevin ifasında Şur, Şüştər, Rahab, Hümayun, Çahargah, Bayatı-Şiraz və bir çox muğamlar Azərbaycan Dövlət Teleradio qapalı səhmdar cəmiyyətinin səsyazma fondunda saxlanılır.

A.Əsədullayev zəngin müşayətçilik təcrübəsinə malik sənətçidir.

1967-ci ildə ifaçılıqla bərabər pedaqoji fəaliyyətlə də məşğul olan A.Əsədullayev 1997-ci ildən bu günə kimi Ü.Hacıbəyli adına Bakı Musiqi Akademiyasında xalq musiqisinin tarixi və nəzəriyyəsi kafedrasında (müəllim, baş müəllim, dosent) professor vəzifəsində çalışır.

Peşəkar ifaçı və təcrübəli pedaqoq A.Əsədullayev bir çox tədris proqramlarının, elmi məqalələrin, "Çahargah" dəstgahı adlı tədris video-filminin(1999), N.Əliyevin anadan olmasına həsr olunmuş "N.Əliyev-70"CD-nin, Azərbaycan instrumental muğamları "Hümayun", "Bayatı-Şiraz-2003", "Rast", "Çahargah"-2005, "Şur", "Şüştər" və "Zabul segah"-2006, "7 İnstrumental Muğamlar"-2009 və "Xarici ölkə bəstəkarlarının kamança ilə fortepiano üçün işlənmiş iri həcmli əsərləri"-2011 adlı dərs vəsaitlərinin müəllifidir.

Arif Əsədullayev Azərbaycan instrumental muğamlarını nota salan ilk ustad kamança ifaçısı və muğam bilicisidir.

A.Əsədullayev 2007-ci il mart ayının 16-da professor Ramiz Zöhrabovun rəhbərliyi ilə "İnstrumental muğamlar və onların ifaçılıq məziyyətləri " adlı dissertasiya işini müvəffəqiyyətlə müdafiə etmiş, 17.00.02.-"Musiqi sənəti" ixtisası üzrə Sənətşünaslıq namizədi (sənətşünaslıq üzrə fəlsəfə doktoru) alimlik dərəcəsinə yiyələnmişdir.

Həyat yoldaşı respublikanın xalq artisti, prezident təqaüdçüsü, ilk qadın solist kamança ifaçısı, professor Şəfiqə Eyvazova Azərbaycan Milli Konservatoriyasında çalışır. Ata-anası kimi Mehri qızı da kamança ifaçısıdır və hal-hazırda Milli Konservatoriyanın müəllimidir. Nəsrin qızı isə Azərbaycan Neft Akademiyasının məzunu, dövlət qulluqçusudur.

ADİLOĞLU
www.adiloglu.az